

Σειρά Ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐμπομπῶν τῆς Π.Ε.Π.Σ. ἀπό τὴν Υ.ΕΝ.Ε.Δ.

Ἐμπομπή 64 (2I-5-1975)

. Σ Η Μ Α

Ἀκοῦτε τὴ λαογραφικὴ ἐμπομπὴ τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωματείων " Ποντιακὴ ἠχώ " ποῦ γράφει καὶ ἐπιμελεῖται ὁ Στάθης Εὐσταθιάδης.

. . . . τὸ σῆμα σβῆνει

Ἀγαπητοὶ ἀκροαταί,

Ἡ σημερινὴ ἐμπομπὴ τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν Σωματείων μεταδίδεται στὰ πλαίσια τῆς γιορτῆς τῆς Μητέρας, ποῦ πραγματοποιεῖται τοῦτο τὸ μῆνα ὄχι μόνο σὲ πανελλήνια ἀλλὰ καὶ σὲ παγκόσμια κλίμακα.

Οἱ ἐκδηλώσεις γιὰ τὴ Μάνα εἶναι παντοῦ συγκινητικῆς. Ἡ ἠθικὴ τῆς προσωπικότητάς της ξεχωρίζει μέσα στὴ ζωὴ. Ὁ ἱστορικὸς τῆς ρόλος εἶναι ἀναμφισβήτητος. Εἶναι ὁ πιὸ ἀποφασιστικὸς, μετὰ τὸν Θεό, βιολογικὸς παράγοντας τῆς ζωῆς. Δεσπόζει ἡ φυσιολογία τῆς Μάνας πάνω στὴ γῆ. Κι' αὐτὸς ὁ Θεός, προβλέποντας πῶς ἐρχόμενος πάνω στὴ γῆ θὰ δοκιμάσῃ βαρύτετους πόνους, ἐσχέδισε τὴν ἔλευσίν Του ἔτσι, ὥστε νὰ ἔχη Μάνα πάνω στὴ Γῆ. Μὲ τὴν σταύρωσίν Του θὰ ἀντικρύζονταν ἡ πονεμένη Μάνα Του, ἡ Παναγία.

Συγγραφεῖς, λογοτέχνες, ποιητὲς καὶ ἄλλοι παράγοντες προσπάθησαν νὰ ἀπεικονίσουν τὴν εὐγενικὴ μορφή τῆς Μάνας καὶ νὰ ἀποθανατίσουν τὸ γλυκύτατο ὄνομά της. Μὲ τὸν στοχασμὸ καὶ τὸ συναίσθημα θέλησαν νὰ προσεγγίσουν τὸ παλμὸ τῆς ψυχῆς τῆς Μάνας.

Καὶ ἡ μοῦσα τοῦ λαοῦ στοχάστηκε γιὰ τὴ Μάνα. Μὲ τὸ συναίσθημά του ὁ λαὸς φανέρωσε τὸν ψυχικὸ κόσμο τῆς Μάνας καὶ τοὺς ὑψηλοὺς δραματισμοὺς της.

Νὰ δοῦμε τώρα μερικὰ συναίσθηματά του ποντιακοῦ λαοῦ γιὰ τὴ Μάνα, ὅπως ἐκφράζονται ἀπὸ τὴ μοῦσα. Καὶ πρῶτα γιὰ τὴν ἐθνικὴ ψυχὴ τῆς Μάνας.

. Λ Υ Ρ Α σὲ ψόκρουση

Οι στίχοι, πού θά άκουστοῦν τώρα, θυμίζουn τήν ένδοξη 'Ακριτική περίοδο Παραβιάζουn οι θαρακηνοί τά σύνορα τοῦ Βυζαντίου από τή πλευρά τοῦ Πόντου. 'Αφοῦ λεηλατοῦn καί ρημάζουn τό τόπο, όπισθοχωροῦn παίρνοντας αιχμάλωτη μιά ἔγκυο γυναίκα.

'Η ποντιακή μοῦσα άφηγεῖται τά γεγονότα μέ τό στόμα τοῦ βρέφους, πού βρῖσκεται κνοφορούμενο μέσα στήν κοιλιά τῆς Μάνας του.

'Επάτνανε τά ἐκκλησιάς κι' ἐπαίρναν τά εἰκόνας,
ἐπαίρναν καί τή Μάνα μου, σ' ἐμέν ἔμποδος ἔτον.
Σή φυλακήν κοιλοπονᾶ, σά σῖδερα πιάνει,
καί σά σιάλας τ' Ἐμίρ - 'Αλή άτέ ἐμέν γεννάει.
'Ατέ ἐμέν πεσλάευεν μέ τό μέλ' καί τό γάλαν.

Καί ἡ αιχμάλωτη Μάνα στά χέρια τῶν ἀλλόθρησκων μέ τό βρέφος στήν άγιαλιά της ποτέ δέν ξεχνᾶ ὅτι εἶναι ἑλληνίδα Μάνα καί ὅτι ὑπάρχει καί ζῆ ἡ 'Ελλάδα, ἡ Ρωμανία. Γι' αὐτό άκριβῶς νανουρίζει τό βρέφος της νοθετώντας το μέ τρόπο συγκλονιστικό.

Σά φανερά ταντίνιζεν καί σά κρυφά διαρμένευεν.
- Γιέ μ' ἄν ζῆς καί βασιλεύ'ς, φύγον σήν Ρωμανίαν,
ἔχεις κύρην τόν Κωνσταντήν κι' ἀδελφόν τόν 'Ανδρόνικον.

Γιέ μου, ἄν ζήσης καί μεγαλώσης, νά μή παραμείνης αιχμάλωτος μέσα στοῦς ἀλλόθρησους. Νά φύγης καί νά πᾶς στή Ρωμανία, ἐκεῖ δηλαδή πού ὑπάρχει ρωμιοσύνη.

Στοῦς στίχους, πού ακολουθοῦn, γίνεται περιγραφή τῆς πορείας τοῦ αιχμαλωτισμένου βρέφους, πού μεγάλωσε καί σύμφωνα μέ τίς ὁδηγίες τῆς Μητέρας του πῆρε τό δρόμο μέ στόχο νά συναντήση τόν πατέρα καί τόν ἀδελφό του.

'Επαίρην ἄργυρον σπαθίν κι' ἑλλενικόν κοντάρι,
κι' ἐπαίρην τήν στραταν-στρατίν, ντό πάει σήν Ρωμανίαν.

. . . . ἡ Λ Υ Ρ Α σταματᾶ

Καί από χαρακτηριστικά ποντιακά γνωμικά, παροιμίες καί ἐκφράσεις, προσδιορίζεται ὁ ψυχικός κόσμος τῆς Μάνας. 'Ο βαθύς πόνος της γιά τό παιδί της, γιά τό γέννημά της.

'Η Μάνα ἐγέννησεν ὀφθῶ καί ἐκάεν τ' ὄρμάν καί εἶπεν: Γιάμ ἐκάεν καί τ' ἐμόν τό παιδί; 'Η 'Ατσάπα ἐκάεν καί τ' ἐμόν τό παιδί; Μάνα νά μή γίνεσαι. 'Η Μάνα ἐν Παναγία, ἐξέρ' ασόν πόνον τ' ὀλομῶν

Τό παιδί νά σήν Μάνα νά ορφανίεται.

Στό γνωστό τραγούδι " Τῆ Τρίχας τό γεφύρι'", πού παροῦσιάζει μιάν τραγική ἐθελοθυσία μέ ἡρωίδα τήν γυναίκα τοῦ πρωτομάστορα, ἡ ὁποία θυσιάζει τή ζωή της γιά νά στεριωθῆ τό γεφύρι, ὑπάρχουν δυό κρίσιμοι στίχοι, πού ἐκφράζουν τόν ἀσύγκριτο πόνο τῆς Μάνας γιά τό βρέφος της. Τήν ἀπόλυτη ψυχολογική καί βιολογική ταύτισή της μέ τό γέννημά της.

Μέσα ἀπό τά φουρτουνιασμένα νερά, ὅπου χαροπαλεύει ἡ τραγική γυναίκα τοῦ πρωτομάστορα, πού εἶναι καί τραγική μάνα τῆ στιγμῆ ἐκείνη, θυμᾶται τό μικρό παιδί της, πού τό ἄφησε μέσα στήν κούνια κοιμισμένο.

Κι' ἄρ κι κλαίω τῆ νέτε μου κι' ἄρ κι πονῶ τά κάλλια μ',
κλαίω ντ' ἐφέκα τό πουλί μ', σό κουνί ν κοιμισμένον.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Καί ἡ σύγχρονη ποντιακή μοῦσα ἀφιέρωσε στή Μάνα γλυκές καί συγκινητικές νότες.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἡ παρουσία τῆς Μάνας μέσα στά πλαίσια τοῦ κοινωνικοῦ καί ἰδίως τοῦ οικογενειακοῦ βίου ἀποτελεῖ τόν πῶ ἀποφασιστικό παράγοντα. Ἡ σημασία αὐτῆς τῆς παρουσίας γίνεται ἀντιληπτή ἀπόλυτα ἰδίως στά παιδιά, κυρίως ὅταν χάσουν τῆ Μάνα τους. Νοσταλοῦν τότε τήν παρουσία της καί τοῦτος ὁ πόθος τῆς καρδιάς τους γίνεται καημός ἀσίγαστος.

Ἀκούστε ἓνα σύγχρονο ποντιακό ποίημα, πού ἐκφράζει τόν καημό τοῦ παιδιοῦ γιά τό χαμό τῆς Μάνας του, πού τήν ἀναζητεῖ στά πλαίσια τοῦ οικογενειακοῦ καί παραδοσιακοῦ βίου γενικά.

(ἀπαγγελία τοῦ ποιήματος)

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Μέ τούς ἐπόμενους σκοποῦς κλείνομε τό πρόγραμμά μας.

. ΛΥΡ ΤΡΑΓ . . . (2 ἢ 3 σκοποί)

Ἐδῶ τελειώνει ἡ ἐκπομπή μας. Κοντά σας καί πάλι τήν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τήν ἴδια μέρα καί ὥρα.

. Σ Η Μ Α

Ἀκούσατε τῆ λαογραφική ἐκπομπή τῆς Πανελληνίου Ἑνώσεως Ποντιακῶν

